

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppsvidinge. Adress: Furåkra, Bråksmåla
 Socken: Mjghult. Berättat av: Carl Viking m. f.
 Uppteckningsår: 1941. Född år 1874 i Mjghult socken

Uppteckningen Berör Glasbruk
 och övriga industrier inom
 Mjghults socken.

Vol. 3.

Sidor 1-15.

Bockaskruvs glasbruk.	s. 1.
Lysipappersfabrik.	s. 1.
Rydefors glasbruk.	s. 6-11.
Smickersfabrik.	s. 11.
Spiegelfabrik.	s. 12.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7528:1-15,

Alstermo trämassfabrik.

s. 13-15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—

1.)
Älgshults sockens äldsta glasbruk
hette "Bockastreu" öfver byn med
samma namn. S:t var beläget
på Kvarngårdens ägor. Sen stann
gården innehades då av gods-
ägaren Jon Welanders. Glasbruket
byggdes 1868. av hennes bröder Gott-
frid, Maurad och Emil Berg,
i Welanders ägor invid Skerå
låg en äldrig "Gräppappersfab-
rik, som tillhörde Welanders. Och
Men det var så, att den gamla
sortens papper gick ej längre
i affär och Welanders pappers-
arbetare flyttade bort. S:t var
förlust för honom, helst som
hans hustru Rajta hade affär
och tjänat bra på pappersarbe-

2.)

ACC. NR. M. 7528:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

farina. Bräderna Berg ägde visserligen startkapital, men ingen byggnadsplan. Welanders beslöt då att i viss reklamtyfte bost-skänka byggnadsplan och fria transporter över hans ägot åt bemälda bräder, men medföljande vilkos, att det blivande glasbrukets arbetare skulle i Welanders affär handla sina förnödenheter och även mjöl vid Welanderska kvarnen, samt smör, mjölk och potater å gästet kvarngårdens lagerrum. Därtill skulle bruksarbetarna till bosta hyra b. a. en stor mansgårdsbyggnad å d. s. k. "Skattegården" som ägde denna ädestuga, men var Welanders

3.)
ders tillhörighet. Detta tycktes ju va-
ra humanit. men det lågen "rån"
under det hela, som vi snart
skola finna. — Glasbruket ble-
byggd, sedan kantrakt och be-
målade blivit bevisnat och Ting-
förf. (Gadkänts av häradshövdingen.)
Bruket hade 4 smältdeglar och
var ansett för belyskinnverk-
ning liksom förf. beskriva
glasbruk. Därför talas jag intet
om glastillverkningen; ty den var
absolut lika som vid föregåen-
de belysglasbruk. Men glaset frak-
tades Landsvägen till Wäxjö K.o.m.
till Carlskrans. Vid till bruket er-
hölls mycket från gadet Kvarn-
gården; men även kringliggande

4)

ACC. N:R. M. 7528:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bänder finga där sälja ved. — Arbetare ivarn beviljanssken anlände och arbetet i "Hoytan" tog fart. Arbetarna finga handla "Markbok" och betala då månadslekviden erhöles. Till en början höll Welanders gada varor till drägliga priser, men när det gått ett halvår, så blewa varorna sämre och priserna högre. Så klagade arbetarna på Welanders. Men han sade: "Sua lilla, tiden ä hård, vi få la sola oss med att." Skeno kade han Hoytan för "Skattegårdbyggnaden". Det blev sämre och dyrare i Welanderska affären. Texan en bruksarbetare köpte $\frac{1}{4}$ skilpund smus, så var det $\frac{1}{4}$ av vikten

5.)
ntan "Welanders gråpapper, som
han hade kvar ntan präce sin f.d.
pappersfabrik." så har det berätt-
rats för mig. Följden blev att ar-
betarna sade till sina principaler
att dom skulle starta affär, så
att brukspolket där kunna köpa
sina förnödenheter. Omöjligt,
ty dom hade med bruket för-
bundit sig att deras arbetare skul-
le köpa från Welanderska affären.
Så upplöstade alla arbetarna, så brö-
derna Berg bliva ntan. Så sade
Welanders till Gottfrid Berg, som var
den äldste "Sua helo, ska du sälja
Korffan & inventarier te mej?" Helt
och gott. Bröderna Berg sålde
Bruket till Welanders. Men Welanders

6.)

ACC. N.R. M. 7528:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

der fick inga arbetare till sitt glasbruk till något pris och bruket fick förfalla. Welander dog och hans 2 söner Theodor och Rickhard intresserade sig intet för glasbruket. Vid den tiden drunknade Konrad Berg vid fiske i Möråns. Men bröderna Gottfrid och Emil Berg köpte sig ett stycke jord 500 meter från det Welanderska glasbruket och byggde där ett fullt glasbruk om 6. Seglar och kallade bruket "Rydefors." Det var omkring tiden 1874 och Glasbruket Rydefors mycket ombyggt existerar i dag som är. Bröderna Welander sålde sina bruksinventarier till bröderna Berg för ett rampris

7)
Så köpte dam in vidare verktygen
fy Rydefors krände flera arbetare än
f.d. Boekaskus bruk. Så eftervän-
de dam sina förra arbetare m. f.
och glashillverkniningen tog sick-
tig fart. När var det efter verk-
ligt fin sand knappt en fjär-
dedels mit till Holmstätt var
fin sandbäkt. Dessutom star-
tade bröderna en affär under
namn av "brukshöden," men ut-
anstående finna och köpa.
Så dag fort nog Emil Berg och
Gottfrid Berg blev ensam ägare
till "Rydefors", genast ark. Öst.
Vid den tiden var Nybra - Gävsjö-
ströms järnvägd byggd. Väl var
det från Rydefors till Mälarens =

8.)

ACC. N.R. M. 7528:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

järnvägsstation 1 1/4 mil, men det
var ändå en god hjälp att klip-
pa numera köra glänt Lands-
vägarna till Växjö och det än-
na mera avlägsna Karlskra-
na. Särskilt lättare att få hem
behövligt arbetsmaterial med
lågpris till Målerås. Men det dröj-
de ej så värst många år förrän
Berg och inköpte och sålde man-
slags gårdar i Byn Backastens
i brukets närhet. Särigenom
fick han själv en del ved, så
han slapp att köpa det hela av
bönderna. Men kort därefter
dog bruksägaren Gottfrid Berg.
Bruket och gården övertogs av
sonen Julius Berg, som anlade

9)
bruket så att han där tillverka-
de fönstervitt glas såsom be-
mycket literbultar, flaskor, kar-
kar, bunkar m. m. Men Julius
Berg låt bygga sig en dybar byg-
nad till bostad nära bruket
härigenom påkallade han i en
del skulder. Dessutom levde han
på "Ipsos fot." I många år vid
tiden 1914 och vidare var Berg
kommunalnämndens ordför-
ande i Högskult. När han då
bar sig åt så förskingrade han
för kommunen bort till 9000 kr.
Senare förskingring upptäck-
tes av dåvarande Pastor P. Lil-
jestränd i Högskult. (Nu präst i
Sädesjö socken.) Berg kom i obe-

10.)
stånd. Man ville försöka låta
"Hortassen" klarera det hela, ty Berg
hölls för en fin man. Men en klä-
värdig person har berättat för mig
att P. Liljorstrand då svarat "Nej,
pengarna skola fram, om den
också skall tagas i hänsyn."
Särvid blev det, och Berg fick
avstå bruk och gård till gälden-
märes mest till kommunen. Så
övertogs bruket och gården av en
f. d. handlande Erikas Meier. Han
är nu 75 års man och varit född
i Flackemåla, Håghults prästen. Han
är en i alla skötsam man och bru-
ket ledes nu av honom och hans
2. söner. Hj vittnar om god ordning
och noggrannhet. Han har anlagt

11.)

ACC. NR. M. 7528 : 11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bruket helt till nytta, så där refföres
ungefär samma arbeten, som
vid förut benämnda Hesterbo så
som det i nutid är. God hjälp
fick bruket Rydefors då för cirka
20. år sen järnvägen Elghult-
runda kom till. Nu är det järn-
vägsstation 1½ k.m. från bru-
ket, ja, så är det med den saken
i dag, som i dag är.

Så kan i kortket nämnas att det
varit en stor snickerifabriks-
aktiebolag speciellt dörrar och fön-
ster. Fabriken byggdes för 30. år se-
dan och försköts till för 8. år sen,
så den nerbrann, av disponenten
Wiedau. Nu är på platsen en mindre
fabrik där tillverkas stuk och valkträ-
der.

12.)

ACC. N.R. M. 7528:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gägas bör ävenledes att man i
Höghultslätt för trene är redan
startat en ansevärld spegelfab-
rik. Det är en del företagsamma
arbetare, som älskad kammit
den till första delen. I denna
fabrik slipar man både svenskt
och utländskt glas och "Belägges"
det. Så "ramar" dom in speglar
i alla de storlekar och kvali-
teter, som önskas. Obs! Men även
här är det så att "obehöriga
äga ej tillträde"; så några opp-
gifter om själva arbetsmetoder
ha kanske man inte erhålla.
Firman benämnes "Höghultslätt
A.-B. Spegelfabrik".
Så något, vid pass en kilometer

13.)

ACC. N.R. M. 7528:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

från Bohuslätt ligger "Ålsterma
Trämassfabrik." Den kan jag in-
bet helt förbigå, ty det är den stör-
sta fabriken. "Ålsterma" Byggdes
tiden mellan 1875-1880. Så "Storin-
dustrien i vårt land slagit
igenom." Förste ledaren hette
W. Flättingen. Sen dess har "Ål-
sterma" genomgått många för-
ändringar. Och för 3 år sedan ned-
brann fabriken. Men, som den
då ägdes av ett stort Hockhoms-
Bolag, så var den snart upp-
byggd på sin gamla plats i
rymmerligen modernt skick.
invid Ålsterån, vars vattenkraft
man utnyttjar. Enligt beräk-
narens uppsigt utvecklas här

14)

ACC. N.R. M. 7528:14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åsteråns präktiga vattenfall en
styrka av 120 Namniella hästkraf-
ter. Öst. Men då vår farka på-
der drives fabriken med en ång-
maskin, som utvecklar styrt
samma styrka. men givet-
vis blir denna kraft avsevärt
dyrare, då den stora pannan mäs-
ke eldas med ved. — Nu gran-
trä tillverkas alla sorters papp.
Hur därmed tillgås (kan jag
inte beskriva; men så mycket
vet jag att flera maskiner riva
sänder träet, som sedan fin-
målas på flera par stora ste-
nar, som kalla "Kullgångare. "Maskin"
blandas med vatten och rin-
ner över stora filter och bli-

15.)

ACC. N.R. M. 7528:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ver papp. som sedan "forkas och
glättas". Då finnes inom fabriken
en avdelning där av papp tillver-
kar "reseffekter" från små "Boxar
till stora, fina, kaffertar m. m. —
Fabriken sysselsätter bortåt 100 arbe-
tare, vid full drift. Inläggningen
med bostäder går löst på millia-
ner.

Då bör jag inte förbise att å
Hobultslätt finnes av ålder
ett mindre gjuteri, som heter
"Säderfors". Samma ägare har
för 4 år sedan startat med
en rätt stor, elektrisk mjöl-
kvarn. — Obs! Efter denna kort-
fattade redogörelse vänder jag
åter till glasbruken, som ha följande.